

Dr. sc. Zrinka Rudež, dipl. ing. arh.

Docentica
Odjel za ekonomiju i poslovnu ekonomiju
Sveučilište u Dubrovniku
E-mail: zrudez@unidu.hr

Jurica Knego, mag. geogr., mag. ing. geod. et geoinf.

IGH Urbanizam d.o.o.
E-mail: jurica.knego@igh-urbanizam.hr

REGIONALNI PROGRAM UREĐENJA I UPRAVLJANJA MORSKIM PLAŽAMA ZADARSKE ŽUPANIJE

UDK / UDC: 725.753(497.581.1)

JEL klasifikacija / JEL classification: L83, H41

Pregledni rad / Review

Primljeno / Received: 18. svibnja 2015. / May 18, 2015

Prihvaćeno za tisak / Accepted for publishing: 17. studenog 2015. / November 17, 2015

Sažetak

Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, u suradnji s jadranskim županijama, sufinanciralo je izradbu regionalnih programa uređenja i upravljanja morskim plažama, i to u sklopu „Nacionalnog programa uređenja i upravljanja morskim plažama“, koji zajedno provode Ministarstvo turizma i Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu iz Opatije. Krajnji rok za provedbu Nacionalnog programa je 2020. godina, dakle izradba provedbenih propisa o kategorizaciji morskih plaža kao zadnjeg koraka u provedbi Nacionalnog programa. Kao opći cilj u izradbi „Regionalnog programa uređenja i upravljanja morskim plažama Zadarske županije“ postavlja se „jačanje konkurentnosti turističkih destinacija“, dok su među posebnim ciljevima najvažniji: uspostava sustavnoga, promišljenog i održivog pristupa uređenju i upravljanju morskim plažama; identifikacija plažnih prostora kao resursne osnove i planiranje održivih modela uređenja i upravljanja morskim plažama te

tematiziranje i brendiranje morskih plaža poradi ostvarenja dugoročnog zadovoljstva turista. Osnovni segmenti Programa su sljedeći: analiza postojećeg stanja morskih plaža; mogućnosti i ograničenja/SWOT analiza; vizija morskih plaža i kupališnog turizma 2020. godine; tematizacija, standardi i modeli upravljanja plažama Županije i Akcijski plan. Analiza je obuhvatila ukupno 299 plaža unutar 26 jedinica lokalne samouprave, tj. šest gradova i 20 općina Zadarske županije. Zaključeno je kako je u Zadarskoj županiji velika razlika u opremljenosti i uređenosti plaža, osobito između kopnenoga i otočnog dijela te kako nedostaju inicijative/planovi za njihov razvoj. Definirana je vizija morskih plaža i kupališnog turizma te su provedeni funkcionalna analiza i odabir metodološkog pristupa za prijedlog tematizacije, standardizacije i modela upravljanja morskim plažama u Zadarskoj županiji. Na osnovi „Nacionalnog programa uređenja i upravljanja morskim plažama - Akcijski plan“ napravljena je kategorizacija, tematizacija i standardizacija svih 299 plaža. Kategorizacija je obuhvatila njihovu podjelu na prirodne (udaljene, ruralne) i uređene (mjesna, urbana, plaža turističkog kompleksa) plaže. Za svaku je izračunat prihvatni kapacitet, koji podrazumijeva maksimalni dopušteni broj kupača s obzirom na dodijeljenu temu, stvarni prihvatni kapacitet i efektivni (dopustivi) prihvatni kapacitet. Izradbom Akcijskog plana za morske plaže Zadarske županije elaborirani su ključni koraci potrebni da se postave okviri za upravljanje plažama, uz djelovanje na tri područja: strateškom, institucionalno-pravnom i operativnom. Za znatan dio morske obale u Zadarskoj županiji još nije određena granica pomorskog dobra (više od 60%), što za posljedicu ima nemogućnost odabira različitih modela upravljanja priobalnim prostorom. Također, relevantni prostorni planovi na snazi, od strateških prema provedbenima, nemaju jedinstven i koordiniran pristup u obradi morskih plaža, a on je ključan za utvrđivanje lokacijskih uvjeta za planiranje i uređenje plaža, osobito u postupku davanja koncesije na gospodarsko korištenje, što je preduvjet za provedbu postupka tematizacije.

Ključne riječi: Zadarska županija, morske plaže, tematizacija, standardizacija, akcijski plan.

1. UVOD

Projekt izradbe *Regionalnih programa uređenja i upravljanja morskim plažama* pokrenulo je Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, kao jednu od mjera *Nacionalnog programa upravljanja i uređenja morskih plaža*. *Nacionalni program* zajedno provode Ministarstvo turizma i Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu iz Opatije, a krajnji je rok za provedbu 2020. godina, uz sljedeće mjere:

- izradbu *Nacionalnog programa uređenja i upravljanja morskim plažama*
- izradbu *Regionalnih programa uređenja i upravljanja morskim plažama*
- izradbu *Nacionalnog katastra morskih plaža*
- izradbu provedbenih propisa o tematiziranju morskih plaža
- provođenje postupka tematizacije
- marketinški plan brendiranja i promocije jadranskih plaža
- izradbu provedbenih propisa o kategorizaciji morskih plaža.

Svaka primorska županija Republike Hrvatske odabrala je svog izvođača *Regionalnog programa*. Za područje Zadarske županije izvođači *Regionalnog programa uređenja i upravljanja morskim plažama* su tvrtke *IGH Urbanizam d.o.o.* iz Dubrovnika i *Horwath & Horwath Consulting Zagreb d.o.o.* iz Zagreba.

Projektom zadatkom za *izradbu Regionalnog programa uređenja i upravljanja morskim plažama Zadarske županije*, postavljeni su opći i posebni ciljevi u izradbi *Regionalnog programa*. Opći je cilj jačanje konkurentnosti turističkih destinacija, dok su posebni ciljevi *Regionalnog programa* sljedeći:

- uspostava sustavnog, promišljenog i održivog pristupa uređenju i upravljanju morskim plažama
- razvoj javne turističke infrastrukture radi jačanja konkurentnosti destinacije
- podizanje kvalitete osnovnog turističkog proizvoda sunca i mora
- identifikacija plažnog prostora kao resursne osnove i planiranje održivih modela uređenja i upravljanja morskim plažama
- tematiziranje i brendiranje morskih plaža Jadrana radi ostvarenja dugoročnog zadovoljstva turista i povećanja ukupne turističke potrošnje
- usklađivanje interesa javnoga, privatnog i civilnog sektora u upravljanju plažama kao javnom turističkom infrastrukturom.

U izradbi *Regionalnog programa* vodilo se smjernicama sljedećih dokumenata:

- *Strategije razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine*
- *Strateškog plana Ministarstva turizma za razdoblje 2014.-2016. godine*
- *Glavnog plana razvoja turizma Zadarske županije 2013.-2023. godine*

- *Prostornog plana Zadarske županije*
- prostornih planova gradova i općina s područja Zadarske županije.

1.1. O Zadarskoj županiji

Opći podaci

Zadarska županija jedinica je regionalne samouprave, smještena u Južnom hrvatskom primorju, i jedna je od sedam primorskih županija Republike Hrvatske. Ukupna joj površina (kopneni i morski dio) iznosi 7 276,23 km², od čega kopneni zauzima 3 643,33 km², a morski 3 632,9 km². Ukupna duljina obalne crte je 1 300 km.

Županija je teritorijalno organizirana u 34 jedinice lokalne samouprave, tj. šest gradova i 28 općina. U priobalnom se pojasu nalazi šest gradova i 20 općina. Najveće gradsko naselje i administrativno središte je Grad Zadar, treći po veličini grad u Hrvatskom primorju i peti najveći grad u Hrvatskoj. Popisom stanovništva 2011. godine, Grad Zadar kao jedinica lokalne samouprave imao je 75 062 stanovnika. Prema broju stanovnika slijede: Grad Benkovac (11 026 stanovnika), Grad Biograd na Moru (5 569 stanovnika), Općina Gračac (4 690 stanovnika), Općina Sukošan (4 583 stanovnika) i dr.

Popisom stanovništva 2011. godine Zadarska županija imala je 170 017 stanovnika, s prosječnom gustoćom naseljenosti 46,66 stan./km², što je znatno ispod prosjeka Republike Hrvatske (75,79 stan./km²).

Gospodarstvo

Gospodarstvo Zadarske županije temelji se na sva tri sektora djelatnosti: terciarnome (zastupljenost trgovine, turizma, pomorskog prometa), sekundarnom (zastupljenost prerađivačke industrije i građevinarstva) i primarnom (poljoprivreda i ribarstvo).

Turizam

Iako djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane čini 11% ukupnih prihoda i 12% ukupno zaposlenih, ona je u Zadarskoj županiji pokretač gospodarskog života i najperspektivnija razvojna grana ovog područja. Godine 2013. u Zadarskoj županiji broj turističkih dolazaka iznosio je 1 086 788, a broj noćenja 6 747 858.¹

Za Zadarsku županiju u cjelini vrijedi turistički model koji se temelji na turističkom proizvodu sunca i mora, s prevladavajućim privatnim smještajnim kapacitetima, nižom srednjom klasom turista i relativno niskom potrošnjom. Ponuda destinacija unutar Zadarske županije također se uglavnom temelji na proizvodu „sunca i mora“, uz izuzetak Grada Zadra i nekih nautičkih destinacija.

¹ Podaci Turističke zajednice Zadarske županije.

S obzirom na naznačeno, jasno je da su plaže kao dio turističkog proizvoda „sunca i mora“ jedan od ključnih resursa ove destinacije, pa zato i zahtijevaju pozorno planiranje, uređenje i upravljanje.

2. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA MORSKIH PLAŽA ZADARSKE ŽUPANIJE

Obvezne elemente i strukturu *Regionalnog programa uređenja i upravljanja morskim plažama Zadarske županije* čine:

- analiza postojećeg stanja morskih plaža na području Županije
- mogućnosti i ograničenja/SWOT analiza
- vizija 2020.
- tematizacija, standardi i modeli upravljanja plažama u županiji – tablični prikaz tematizacije i standarda plaža u Županiji
- akcijski plan.

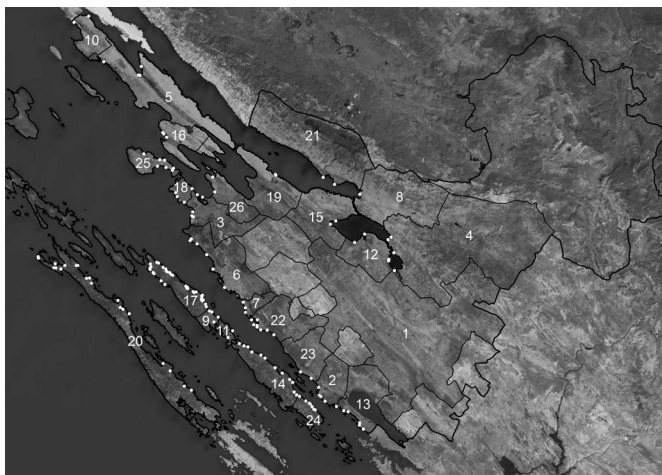
U sklopu *Nacionalnog programa uređenja i upravljanja morskim plažama* definiran je *Obrazac za evaluaciju plaža (PL/14)*, prikazan u prilogu I., kao obvezni dio u izradi regionalnih programa. Predmetni su obrazac bile dužne popuniti službe jedinice lokalne samouprave za svaku apliciranu plažu za *Regionalni program*. Obrazac predviđa razvrstavanje plažnih resursa na prirodne i uređene plaže. Nadalje, u njemu su sadržani osnovni podaci o plažama i podaci koji će biti ključni u kasnijoj izradbi *Nacionalnog katastra morskih plaža* s Ministarstvom turizma kao nositeljem izradbe.

2.1. Obilazak plaža Zadarske županije

Ovim *Regionalnim programom* obuhvaćeno je ukupno 299 plaža u 26 jedinica lokalne samouprave, dakle šest gradova i 20 općina Zadarske županije (tablica 1.). Ukupna površina plaža uvrštenih u *Regionalni program* iznosi 1,34 km², što čini 0,037% kopnene površine ove županije.²

S pomoću programskog alata *Quantum GIS* plaže su evidentirane unutar geografskog informacijskog sustava (GIS), tj. oblikovana je digitalna baza podataka s lokacijama plaža u prostoru i pripadajućim atributivnim podacima (slika 1.).

² Prostorni podaci svih plaža (duljina, površina) izračunati su na temelju podataka dostavljenih obrascem PL/14, službenih kartografskih podloga primjenjivih na teritoriju Zadarske županije i uvida na terenu.

Slika 1. Plaže Zadarske županije po jedinicama lokalne samouprave nakon prve faze izradbe *Regionalnog programa*³

Izvor: IGH Urbanizam d.o.o. i Horwath&Horwath Consulting Zagreb d.o.o.

Tablica 1.

Plaže uvrštene u *Regionalni program* po jedinicama lokalne samouprave Zadarske županije

Jedinica lokalne samouprave (oznaka na karti)	Plaže uvrštene u <i>Regionalni program</i>	Jedinica lokalne samouprave (oznaka na karti)	Plaže uvrštene u <i>Regionalni program</i>
Grad Benkovac (1)	1	Općina Pašman (14)	12
Grad Biograd Na Moru (2)	13	Općina Posedarje (15)	2
Grad Nin (3)	12	Općina Poveljana (16)	3
Grad Obrovac (4)	8	Općina Preko (17)	53
Grad Pag (5)	4	Općina Privlaka (18)	4
Grad Zadar (6)	82	Općina Ražanac (19)	6
Općina Bibinje (7)	4	Općina Sali (20)	20
Općina Jasenice (8)	5	Općina Starigrad (21)	9
Općina Kali (9)	4	Općina Sukošan (22)	11
Općina Kolan (10)	7	Općina Sveti Filip i Jakov (23)	4
Općina Kukljica (11)	2	Općina Tkon (24)	8
Općina Novigrad (12)	6	Općina Vir (25)	6
Općina Pakoštane (13)	7	Općina Vrsi (26)	6

Izvor: IGH Urbanizam d.o.o. i Horwath&Horwath Consulting Zagreb d.o.o.

³ U prvoj fazi izradbe obuhvaćeno je ukupno 148 plaža, nakon čega je do završetka izradbe *Regionalnog programa* aplicirana još 151 plaža putem *obrazaca za evaluaciju plaža (PL/14)*.

2.2. Ključni nalazi u obilasku plaža - primjer općine Sveti Filip i Jakov i općine Preko

Temeljem obrazaca za evaluaciju plaža (PL/14) i telefonskog intervjua sa službama i ključnim osobama jedinice lokalne samouprave, za *Regionalni program uređenja i upravljanja morskim plažama Zadarske županije*, Općina Sveti Filip i Jakov aplicirala je ukupno četiri plaže: „Iza banja“, „Morovička“, „Croatia“ i „Sv. Petar“. Ukupna duljina im iznosi 1 850 m, a površina 44 300 m².

Primjer plaže: plaža „Iza Banja“ (općina Sveti Filip i Jakov) i plaža „Ošljak-zapad“ (općina Preko)

Za plaže uvrštene u *Regionalni program* definirani su osnovni podaci, oprema i ključna pitanja (imovinsko - pravni odnosi, problemi i konflikti na području plaže, projekti i planovi uređenja, stanje u kontaktnom prostoru i sl.) na osnovi obrasca za evaluaciju plaža (PL/14), telefonskog intervjua i terenskog obilaska, što je ključno za utvrđivanje postojećeg stanja i buduće uređenje i upravljanje plažom. Za primjer su prikazane plaže „Iza banja“ u općini Sveti Filip i Jakov (slika 2. i 3.) i plaža „Ošljak-zapad“ u općini Preko (slika 4. i 5.).

Plaža „Iza Banja“ (općina Sveti Filip i Jakov)

Slike 2. i 3. plaža „Iza Banja“ u općini Sveti Filip i Jakov

Izvor: IGH Urbanizam d.o.o.

Osnovni podaci o plaži:

- duljina: 700 m, površina 23 000 m²
- sadašnji vršni kapacitet plaže u glavnoj turističkoj sezoni (procjena službi Općine):
- 5 400 kupača
- klasifikacija plaže: mjesna uređena plaža, tip: pijesak, šljunak, kamen, beton
- sustavno se prati kakvoća mora po *Uredbi o kakvoći mora za kupanje* (Narodne novine, 73/08.) – za 2013. godinu konačna ocjena kakvoće

mora za kupanje bila je izvrsna

- prilaz: bijela cesta, pješačka staza, obalni put
- prilagođena je osobama s posebnim potrebama
- postoje koncesijska odobrenja za ugostiteljske objekte i sportske sadržaje
- donesen je prijedlog granice pomorskog dobra koji je na snazi dok se ne utvrde konačne granice
- postoji interes za uređenje postojećih i novih plažnih prostora te osiguravanje dodatnih sadržaja.

Oprema na plaži:

- tuš, kabine za presvlačenje, kemijski WC
- stube za silazak u more, rampa za ulaz invalida u more, promatračnica
- igralište za djecu, igralište za košarku i odbojku
- ugostiteljski objekti
- besplatni bežični internet za posjetitelje
- parkirna površina u blizini plaže.

Ključna pitanja:

- plaža je dio prijavljenog projekta „Uređenje plaža u Sv. Filipu i Jakovu i Turnju“ Ministarstvu turizma na program „Fond za razvoj turizma“ (uvođenje infrastrukture, izgradnja šetnice, rekreativni i sportski sadržaji, kontrola sustava koncesijskih odobrenja, podizanje razine turističke atraktivnosti i dr.)
- potrebna izradba Urbanističkog plana uređenja (UPU)
- u blizini plaže nalazi se nekoliko kampova i brojni privatni iznajmljivači
- čitavom duljinom plaže postoji opasnost od urušavanja zidova.

Plaža „Ošljak-zapad“ (općina Preko)

Slike 4. i 5. plaža „Ošljak-zapad“ u općini Preko

Izvor: TZ Općine Preko

Osnovni podaci o plaži:

- duljina: 350 m, površina: 600 m²
- sadašnji vršni kapacitet plaže u glavnoj turističkoj sezoni (procjena službi Općine): 200 kupača
- klasifikacija plaže: mjesna uređena plaža, tip: pijesak, kamen, stijene, beton
- prilaz plaži: bijela cesta, morski prilaz (uređeno pristajalište), pješačka staza.

Oprema na plaži:

- ugostiteljski objekt.

Ključna pitanja:

- u blizini se nalazi trajektno pristanište.

2.3. SWOT analiza

Na osnovi terenskog obilaska i prikupljenih informacija za svih 299 plaža, napravljena je SWOT analiza koja obuhvaća sve one elemente koji se tiču prednosti, nedostataka, mogućnosti i ograničenja vezana za morske plaže Zadarske županije. Utvrđeno je sljedeće:

- osnovne prednosti (snage) morskih plaža na području Županije su:
 - plaže posjećuju turisti destinacije i lokalno stanovništvo
 - različiti tipovi plaža (sitni šljunak, šljunak, stijene, kamen, beton), uz naglasak na očuvanosti prirodne komponente
 - ključne plaže danas se održavaju i uređuju osnovnom plažnom opremom (ležaljke, tuševi, WC, kabine za presvlačenje i sl.)
 - inicirani i u procesu implementacije planovi i projekti uređenja ključnih plaža na područjima nekih općina i gradova
 - kakvoća mora i prirodnog okoliša je na visokoj razini;
- nedostaci (slabosti) su:
 - velika razlika u opremljenosti i uređenosti plaža, osobito između kopnenoga i otočnog dijela
 - neutvrđene granice pomorskog dobra na većini plaža
 - nedostatna turistička signalizacija na određenim plažama (obilježnost u morskom dijelu i sl.)
 - pitanje napučenosti sada uređenih plaža (potreba za novim kapacitetima plaža)
 - neke u neposrednoj blizini ili unutar same zone plaža imaju manje mulove i mjesta za privez brodica za lokalna plovila (na nekim

lokacijama i marine), što zahtijeva primjenu mjera zaštite plaža i zaštite okoliša;

- mogućnosti povezane s morskim plažama Zadarske županije su:
 - implementacija postojećih i budućih planova i projekata uređenja plaža
 - dostupnost fondova za uređenje plaža (MinT, EU i dr.)
 - potencijal za razvoj različitih tema i proizvoda na postojećim plažama (za obitelji, mlade i sl.) što pridonosi podizanju kvalitete usluge turističke destinacije
 - potencijal razvoja različitih sadržaja i usluga u područjima neposredno uz plaže;

- moguća ograničenja (prijetnje) su:
 - mogući ekološki incidenti i onečišćenje mora zbog blizine privezišta i mula za lokalne brodice, te blizine naselja i turističkih objekata (hoteli, kampovi)
 - kvalitetno održavanje plaža, osobito napučenih (sustav sabiranja i odvoza otpada, osobito na otocima)
 - prostorna ograničenja za daljnje uređivanje i opremanje plaža (primjerice Općina Preko)
 - kapacitet lokalne samouprave u procesu aplikacije za različite fondove dostupne za uređenje plaža
 - otvorenost na lokalnoj razini za različite modele upravljanja uređenim plažama.

Temeljem analize postojećeg stanja morskih plaža u Zadarskoj županiji sljedeći su zaključci:

- u usporedbi sa svjetskim standardima, postojeći broj osnovnih sadržaja na morskim plažama Zadarske županije je nedostatan
- neke gradske i mjesne plaže, koje se nalaze neposredno blizu središta naselja i na kojima je veliki broj korisnika u ljetnim mjesecima, u svojoj ponudi još imaju i sportsko-rekreativne i ugostiteljske sadržaje te usluge iznajmljivanja ležaljka i suncobana, za koje se izdaju koncesijska odobrenja
- u nekim destinacijama problem je nedostatka parkirnih mjesta, a postojeća parkirališta u nekim destinacijama nalaze se uz samu plažu, te se na taj način stvaraju prometne gužve i vizualno se narušava okoliš plaže
- plaže Zadarske županije potrebno je tematizirati grupiranjem sadržaja za slične ciljne skupine na jednoj plaži, pa bi se na taj način dio korisnika

sa središnjih plaža u naseljima preusmjerio na one izvan središta naselja, pa bi bile pod manjim opterećenjem.

2.4. Institucionalno-pravni okvir

Osnovna područja kojima se regulira ova tema su propisi iz oblasti pomorskog dobra i prostornog uređenja i gradnje.

Pomorsko dobro

Prema *Zakonu o pomorskom dobru i morskim lukama*, plaže se dijele na:

- Uređenu morsku plažu unutar ili izvan naselja koja je nadzirana i pristupačna svima pod jednakim uvjetima s kopnene i morske strane uključivši i osobe smanjene pokretljivosti, većim dijelom uređenog i izmijenjenog prirodnog obilježja, te infrastrukturno i sadržajno (tuševi, kabine za presvlačenje, sanitarni uređaji) uređen kopneni prostor, neposredno povezan s morem, označen i zaštićen s morske strane.
- Prirodnu morsku plažu koja je unutar ili izvan naselja i nadzirana je i pristupačna s kopnene i/ili morske strane, infrastrukturno je neopremljena, potpuno očuvanoga zatečenoga prirodnog obilježja.

Za znatan dio morske obale Zadarske županije još nije određena granica pomorskog dobra. Morske plaže, kao jedan od ključnih dijelova pomorskog dobra, u spomenutom su Zakonu zapostavljene i marginalizirane, što utječe na donošenje odluka i postupanje u praksi upravljanja, zaštite i uređenja morskih plaža. U proceduri je novi dokument Zakona, koji bi taj nedostatak treba u većoj mjeri ukloniti.

Prostorno uređenje

Od interesa za predmetnu temu su dijelovi *Zakona o prostornom uređenju* (Narodne novine, 153/13.) koji se odnose na zaštićeno obalno područje mora (ZOP), i dijelovi kojima se regulira izradba i provedba dokumenata prostornog uređenja osobito na prostoru pomorskog dobra.

Analizom stanja prostorno planske dokumentacije općina i gradova Zadarske županije u dijelu koji tretira dio obalnog pojasa (pomorsko dobro), osobito morske plaže, utvrđeno je kako je većina dokumenata malo ili nedostavno obradila pojam morskih plaža (problematika i planski prijedlozi prema njihovim konkretnim lokacijama). Posljedica je toga nemogućnost provedbe postupka davanja koncesija i cjelovitog upravljanja njima i održivoga korištenja.

3. KATEGORIZACIJA, TEMATIZACIJA I STANDARDIZACIJA MORSKIH PLAŽA I MODELI UPRAVLJANJA

Nakon analize postojećeg stanja i stvaranja baze podataka za morske plaže na području Zadarske županije, proveden je postupak kategorizacije, tematizacije i standardizacije.

Kategorizaciju (klasifikaciju) i pripadajuću tematizaciju definira *Nacionalni program upravljanja i uređenja morskih plaža - Akcijski plan* (Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Opatija 2014.). U skladu s *Nacionalnim programom*, morske su plaže detaljnije klasificirane prema BARE⁴ metodologiji na:

1. prirodne plaže:
 - udaljene
 - ruralne
2. uređene plaže:
 - mjesne
 - urbane
 - plaže turističkog kompleksa.

Sukladno *Strategiji razvoja turizma RH do 2020. godine* definirani su ključni potrošački segmenti, različiti po životnoj dobi i preferencijama. Na osnovi identificiranih interesnih područja potrošačkih segmenata, definirane su teme o plažama koje najbolje odgovaraju zahtjevima tržišta. Karakteristične teme prema potrošačkim segmentima su: ekoplaža, plaža za surfere, ronilačka plaža, adrenalinska plaža, romantična plaža, plaža za pse, plaža za obitelji s djecom, *party* plaža, plaža kulture, nudistička plaža, urbana promenadna plaža, plaža sa zabavnim sadržajima za mlade, plaža sa sportskim i rekreativnim sadržajima i *resort* plaža - hotelska plaža.

Nakon provedene kategorizacije (klasifikacije) plaže su tematizirane u skladu s vizijom destinacije u kojoj se nalaze, poradi optimalne distribucije kupaca (turista i domaćeg stanovništva), te za davanje optimalnog odgovora na preferencije turista.

3.1. Primjer klasificiranih i tematiziranih plaža - plaža „Iza Banja“ (općina Sveti Filip i Jakov) i plaža „Ošljak-zapad“ (općina Preko)

Plaža „Iza Banja“ (općina Sveti Filip i Jakov)

- uređena javna plaža, tip: mjesna
- tema: urbana promenadna plaža, plaža za obitelji s djecom (*zoning*).

⁴ Sustav registracije i ocjenjivanja plaža BARE (*Bathing area registration and evaluation system*).

Na predmetnoj plaži definirane su dvije teme koje je moguće razvijati s obzirom na specifičnost plažnog resursa (veličina plaže, različite vrste podloge i dr.).

Plaža „Ošljak-zapad“ (općina Preko)

- uređena javna plaža, tip: mjesna
- tema: plaža za obitelji s djecom.

Primjer tema - minimalni tehnički uvjeti i posebni uvjeti

Svaka tema sadržava minimalne tehničke uvjete koje tematizirana plaža mora zadovoljiti i posebne elemente povezane sa svakom specifičnom temom, što je definirano *Nacionalnim programom*.

Na slikama 6. i 7. prikazani su minimalni tehnički uvjeti i posebni uvjeti za temu „urbana promenadna plaža“ i „plaža za obitelji s djecom“.

<p>2) UREĐENE URBANE PLAŽE</p> <p>URBANA PROMENADNA PLAŽA</p> <p><u>MINIMALNI TEHNIČKI UVJETI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - info ploča - čistoća mora (prema rezultatima mjerenja sanitarne kakvoće mora Zavoda za javno zdravstvo) <ul style="list-style-type: none"> - čistoća plaže - pitka voda - tuševi - sanitarni objekti - marker plutače - minimalno jedan (1) ugostiteljski objekt iz skupina „restorana“ ili „barova“ - minimalno jedan (1) organizirani zabavno/sportski sadržaj na plaži (odbojka na plaži, badminton) <ul style="list-style-type: none"> - ležaljke i suncobrani - tende za presvlačenje - spasioci i oprema za spašavanje - dostupna oprema za prvu pomoć - ureden pristup plaži i moru za osobe s posebnim potrebama <ul style="list-style-type: none"> - WI-FI - pristup plaži i moru osobama s posebnim potrebama <ul style="list-style-type: none"> - nosivost kapaciteta 5 m²/osobi <p><u>POSEBNI ELEMENTI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - minimalno tri (3) organizirana zabavno/sportska sadržaj na plaži - minimalno dva (2) organizirana zabavno/sportska sadržaja na moru <ul style="list-style-type: none"> - ureden prostor za igru djece - parkiralište - protupožarni sustavi - osoba za kontrolu plažnih sadržaja (banjin) <ul style="list-style-type: none"> - prostor-terasa za društvene igre - oprema za osobe s posebnim potrebama - prostori za njegu djece u dobi od 0-12 mjeseci - minimalno jedan (1) ugostiteljski objekt iz skupine „restorani“ - minimalno jedan (1) ugostiteljski objekt iz skupine „barovi“
--

Slika 6. Minimalni tehnički uvjeti i posebni elementi za temu „urbana promenadna plaža“

Izvor: Nacionalni program upravljanja i uređenja morskim plažama - Akcijski plan (Fakultet za menadžment i turizam u ugostiteljstvu, 2014.)

1) UREĐENE MJESNE PLAŽE
<p>PLAŽA ZA OBITELJ I S DJECOM MINIMALNI TEHNIČKI UVJETI</p> <ul style="list-style-type: none"> - info ploča - čistoća mora (prema rezultatima mjerenja sanitarne kalvoće mora Zavoda za javno zdravstvo) <ul style="list-style-type: none"> - čistoća plaže - pitka voda - tuševi - sanitarni objekti - tende za presvlačenje - marker plutače - ležaljke i sunceskrani - spasioci i oprema za spašavanje - dostupna oprema za prvu pomoć - uređeni prilazi moru prilagođeni potrebama djece (pijesak, mali šljunak) <ul style="list-style-type: none"> - uređeni prostori za boravak djece na plaži - uređen pristup plaži za kolica (invalidska i dječja) i za osobe s posebnim potrebama <ul style="list-style-type: none"> - WI-FI - nosivost kapaciteta 8 m²/osobi
POSEBNI ELEMENTI
<ul style="list-style-type: none"> - minimalno dva (2) zabavna sadržaj na moru (tobogani, dječji adrenalinski parkovi na vodi) - minimalno dva (2) zabavni sadržaj na plaži (hulačke, dvorci za igru, umjetne stijene za penjanje) - rekviziti za igru djece na plaži i u moru (lopte, kanticе, loptice, modeli za igru u pijesku) <ul style="list-style-type: none"> - prostori za njegu djece u dobi od 0-12 m <ul style="list-style-type: none"> - parkiralište - prečupožarni sastavi - minimalno jedan (1) ugostiteljski objekt iz skupine „restorani“ i „barovi“⁴ <ul style="list-style-type: none"> - osoba za kontrolu plažnih sadržaja (banjin) - usluga animacije za djecu - najam zabavnih sadržaja (pedalini, sandolina)

⁴ Sukladno Pravilniku o razvrstavanju i minimalnim uvjetima ugostiteljskih objekata u skupinu „Restorani“ spadaju: Restoran, Gastronomica, Zehrvljak, Zalogojnica, Pečenjarnica, Pizzeria, Bistrot, Slatičarnica, Objekti brze prehrane (fast food), u skupinu „Barovi“ spadaju: Kavana, Noćni klub, Noćni bar, Disco klub, Caffe bar, Pivnica, Buffet, Kavana, Kavana, Kafi.

Slika 7. Minimalni tehnički uvjeti i posebni elementi za temu „plaža za obitelji s djecom“

Izvor: Nacionalni program upravljanja i uređenja morskim plažama-Akcijski plan (Fakultet za menadžment i turizam u ugostiteljstvu, 2014.)

3.2. Vršno opterećenje morskih plaža

Prema metodologiji Nacionalnog programa upravljanja i uređenja morskih plaža - Akcijski plan izračunato je vršno opterećenje morskih plaža po gradovima/općinama, koji uzima u obzir istovremeni broj kupaca na plažama i ukupnu površinu plažnog prostora. Istodobno broj kupaca (turisti i domaće stanovništvo) računa se na temelju faktora istodobnosti, koji je za domaće stanovništvo 30%-tni ukupnog broja stanovnika grada/općine, a za turiste 70%-tni ukupnog broja turista.

Prema tom modelu, najopterećenije su plaže na području općine Privlake (1,56 m²/kupača) i općine Vira (1,58 m²/kupača). S druge strane, najmanji je pritisak kupaca na plažama u općini Sukošanu (19,41 m²/kupača) i općini Kolanu (17,93 m²/kupača).

3.3. Standardizacija i prihvatni kapaciteti morskih plaža Zadarske županije

Dodijeljene teme propisuju specifičan standard (nosivost kapaciteta) kojega se potrebno pridržavati pri tematizaciji plaža i broja kupaca u budućnosti, radi optimalne distribucije kupaca. Većina stručne literature i projekata predlaže standard od 30, 20, 15, 10, 8, 5 i 3 m² po kupaču, ovisno o temi i zvjezdicama koje se dodjeljuju kao oznaka kategorije⁵.

⁵ Prema projektnom zadatku za izradbu Regionalnog programa uređenja i upravljanja morskim plažama Zadarske županije.

Na osnovi standarda i raspoloživoga plažnog prostora (površina plaže u m²), za svih 299 plaža izračunat je fizički, stvarni i efektivni (dopustivi) prihvatni kapacitet, u skladu s metodologijom *Nacionalnog programa*.

Primjer izračuna kapaciteta prikazan je za plažu „Iza banja“ u Svetom Filipu i Jakovu. S obzirom na to da su za predmetnu plažu dodijeljene dvije teme, prihvatni kapaciteti računaju se prema oba propisana standarda karakteristične spomenute teme. Time se dobivaju dva scenarija (A i B), tj. mogući raspon broja kupaca na plaži (između vrijednosti A i vrijednosti B).

Fizički prihvatni kapacitet podrazumijeva maksimalno dopušten broj kupaca na plaži s obzirom na dodijeljenu temu.

Primjer izračuna - plaža „Iza Banja“ (općina Sveti Filip i Jakov)

Scenarij A (urbana promenadna plaža – 5 m²/osoba) → fizički prihvatni kapacitet = $23\ 000\ \text{m}^2 / 5\ \text{m}^2 = 4\ 600$ kupaca.

Scenarij B (plaža za obitelji s djecom – 8 m²/osoba) → fizički prihvatni kapacitet = $23\ 000\ \text{m}^2 / 8\ \text{m}^2 = 2\ 875$ kupaca.

Dobivenu vrijednost fizičkoga prihvatnog kapaciteta potrebno je modificirati korektivnim faktorom. Polazeći od činjenice kako maksimalno dopušten broj kupaca na plaži ugrožava očuvanje njezinih prirodnih i rekreacijskih potencijala, bilo je potrebno odrediti stvarni prihvatni kapacitet, koji označava fizički prihvatni kapacitet umanjen za korektivni faktor. Korektivni faktor nastaje kao rezultat funkcionalne analize, koja obuhvaća analizu prirodnih vrijednosti (kopnena biota) i rekreacijskih vrijednosti plaže (sadržaji, okruženje, javno zdravlje). Metodologijom koja je definirana *Nacionalnim programom* te su vrijednosti ocijenjene za svaku plažu i izračunat je korektivni faktor. Veći korektivni faktor znači dopušten manji broj kupaca na plaži.

Primjer izračuna - plaža „Iza Banja“ (općina Sveti Filip i Jakov)

Korektivni faktori:

Kopnena biota: 0,3

Sadržaji: 0,34

Okruženje: 0,42

Javno zdravlje: 0,3

Ukupno korektivni faktor: 0,34.

Scenarij A → Stvarni prihvatni kapacitet = fizički prihvatni kapacitet - (fizički prihvatni kapacitet × korektivni faktor) = $4\ 600 - (4\ 600 \times 0,34) = 3\ 036$ kupaca

Scenarij B → Stvarni prihvatni kapacitet = fizički prihvatni kapacitet - (fizički prihvatni kapacitet × korektivni faktor) = $2\ 875 - (2\ 875 \times 0,34) = 1\ 897$ kupaca.

Na temelju stvarnog prihvatnog kapaciteta računa se efektivni (dopustivi) prihvatni kapacitet, koji uzima u obzir kapacitet upravljanja. Prema BARE metodologiji, kapacitet upravljanja za plažu koja nije pod nadzorom određene ustanove i nema većih problema iznosi 75%, dok je za plažu pod koncesijom 100%⁶.

Za plažu „Iza banja“ procijenjeni kapacitet upravljanja iznosi 85%, s obzirom na sustav upravljanja i obilježja plaže (prirodna obilježja, opremljenost, problemi i sl.).

Primjer izračuna - plaža „Iza Banja“ (općina Sveti Filip i Jakov)

Scenarij A → efektivni (dopustivi) prihvatni kapacitet = stvarni prihvatni kapacitet × 85% = 3 036 × 85% = 2 581 kupač.

Scenarij B → efektivni (dopustivi) prihvatni kapacitet = stvarni prihvatni kapacitet × 85% = 1 897 × 85% = 1 612 kupača.

3.4. Modeli upravljanja morskim plažama

Koncept razvoja hrvatskih turističkih destinacija nije tržišno strukturiran pa je za plaže Zadarske županije u cjelini potrebno odrediti jasan turistički profil i model razvoja svake destinacije, što posljedično vodi do jasnih modela upravljanja plažama. Po sadašnjem stanju, riječ je o kombinaciji sljedećih modela upravljanja, kojima se već dugo koristi u svijetu za najpoznatije turističke destinacije:

- plaže unutar urbano-integriranih modela turističkog razvoja (destinacije prionule izgradnji profila destinacija - većina prema destinacijama više vrijednosti i kvalitete)
- plaže unutar suvremene masovne turističke urbanizacije (planiranje i razvoj kapaciteta destinacije temeljio se na kapacitetima plaža).

4. AKCIJSKI PLAN

Akcijski plan sadržava ključne korake potrebe da bi se postavio okvir za upravljanje plažama, što uključuje djelovanje na tri područja:

1. strateški okvir
2. institucionalno-pravni okvir
3. operativni okvir.

Strateški okvir

Strateški okvir obuhvaća dva temelja cilja:

⁶ Definirano Nacionalnim programom upravljanja i uređenja morskim plažama-Akcijski plan.

1. uspostava strateškog i upravljačkog okvira za unapređenje i za uspostavu optimalnog modela upravljanja morskim plažama temeljen na potencijalima i resursima uz primjenu načela održivog razvoja,
2. podizanje razine kvalitete plažne ponude poradi razvoja konkurentnog turizma uz poštivanje standarda zaštite okoliša, podizanje kvalitete života, očuvanje kulturne i prirodne baštine.

Institucionalno-pravni okvir

Ciljevi institucionalno-pravnog okvira su:

1. uspostava učinkovitoga, u praksi provedivoga pravnog i institucionalnog okvira u funkciji održivog razvoja i zaštite morskih plaža,
2. uspostava institucionalnog sustava baze podataka evidencije, praćenja i ocjenjivanja stanja na plažama Zadarske županije. Sustav baze podataka treba, između ostaloga, imati definiranu tematizaciju i standardizaciju plaža.

Operativni okvir

Operativni okvir obuhvaća ključne operativne korake za implementaciju modela upravljanja plažama Zadarske županije, dakle sljedeće ključne aktivnosti:

1. odabir najpovoljnijeg modela upravljanja plažama u svakoj od destinacija Zadarske županije
2. izradbu provedbenih planova/projekata korištenja plažama, a koji uključuje:
 - fizički kapacitet plaža
 - kategorizaciju plaža
 - tematizaciju plaža
 - profesionalno dizajniranje ključnih plaža Zadarske županije
 - opremanje plaža (usluge, sanitarije i dr.)
 - sustav sigurnosti na plažama
 - sustav naplaćivanja
 - uvođenje eko takse za dnevne posjetitelje koji dolaze automobilima
 - rješenje parkirališnog kapaciteta u kontekstu korištenja plažom
 - osiguranje neovisnog praćenja kvalitete mora.
3. izradba projekata proširenja plažnog prostora unutar postojećih ili otvaranjem novih prostornih cjelina.

5. ZAKLJUČAK

Regionalni program uređenja i upravljanja morskim plažama Zadarske županije obuhvatio je ukupno 299 morskih plaža na području 26 jedinica lokalne samouprave u Zadarskoj županiji. Nad plažama je provedena analiza postojećeg stanja, SWOT analiza, vizija za 2020. godinu i kategorizacija, tematizacija i standardizacija, i to na temelju metodologije propisane *Nacionalnim programom upravljanja i uređenja morskim plažama - Akcijski plan*. Na kraju je prikazan akcijski plan, koji sadržava ključne korake potrebne da bi se postavio okvir za upravljanje morskim plažama u Zadarskoj županiji.

Dani su zaključci i ključne preporuke za daljnji proces upravljanja, uređenja, korištenja i zaštite plaža u Zadarskoj županiji, a istovremeno poradi implementacije *Regionalnog programa*, po kojima treba:

- definirati i utvrditi resursnu osnovu morskih plaža, što znači definirati: lokacije postojećih morskih plaža, njihov prostorni obuhvat, prirodne karakteristike i način korištenja i upravljanja, te na temelju toga na razini administrativnih tijela Županije i jedinica lokalne samouprave osposobiti trajnu bazu podataka koja bi se dopunjavala i ažurirala,
- u svim administrativnim tijelima i na svim razinama osigurati kontinuirano praćenje stanja na terenu i primjenu propisa i zakonskih odredaba iz predmetne oblasti o uređenju i upravljanju morskim plažama radi zaštite prostora i zaštite okoliša,
- kada se primjenom propisa u praksi ne rješavaju uočeni problemi u upravljanju, uređenju, korištenju i zaštiti morskih plaža, valja pokrenuti odgovarajuće procedure izmjena i dopuna postojećih propisa ili donijeti nove propise,
- u procedurama donošenja novih prostorno planskih dokumenata, ili izmjeni postojećih, osigurati primjerenu i usuglašenu razinu obrade u dijelu pomorskog dobra, tj. morskih plaža.

Uzimajući u obzir značenje morskih plaža za turističku djelatnost pa time i za gospodarstvo u cjelini, redovito i izvanredno održavanje i zaštitu morskih plaža treba postaviti kao prioritet administrativnih tijela u lokalnim jedinicama samouprave i Zadarskoj županiji.

Regionalni program jedna je od mjera u provedbi *Nacionalnog programa*, i krajnji mu je cilj 2020. godina, kada završava s izradbom provedbenih propisa o kategorizaciji morskih plaža, kao posljednjom mjerom u provedbi *Nacionalnog programa*.

OBRAZAC ZA EVALUACIJU PLAŽA (PL/14)

7. Da li je plaža pod koncesijom? a) da ☐ od ☐ do ☐ b) ne ☐		15. Da li su određene granice pomorskog dobra? a) da ☐ b) ne ☐ c) djelomično (objašnjenje) ☐																												
8. Ako postoji koncesija (koncesijsko odobrenje), što obuhvaća koncesija (koncesijsko odobrenje)? <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Koncesija</th> <th>Koncesijsko odobrenje</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>a) korištenje plaže</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>b) ugostiteljske objekte</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>c) sportske sadržaje</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>d) parkiralište</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>e) sanitarni čvor</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>f) ostalo (navedite što!)</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>			Koncesija	Koncesijsko odobrenje	a) korištenje plaže			b) ugostiteljske objekte			c) sportske sadržaje			d) parkiralište			e) sanitarni čvor			f) ostalo (navedite što!)			16. Da li imate interes za uređenje postojećih i novih plažnih prostora? a) da ☐ b) ne ☐							
	Koncesija	Koncesijsko odobrenje																												
a) korištenje plaže																														
b) ugostiteljske objekte																														
c) sportske sadržaje																														
d) parkiralište																														
e) sanitarni čvor																														
f) ostalo (navedite što!)																														
		17. Ako je Vaš odgovor na prethodno pitanje DA; da li posjedujete sljedeću dokumentaciju? <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>DA</th> <th>NE</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>a) izvod iz katastarskog plana s popisom katastarskih čestica na kopnu koje su predmetom uređenja</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>b) vlasnički list s popisom čestica (provjeriti da li je upisano pomorsko dobro ili nešto treće)</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>c) izdana lokacijska informacija (prema Zakonu o prostornom uređenju NN 153/13, članak 36)</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>d) odluka o koncesiji (Zakon o prostornom uređenju NN 153/13, Zakon o koncesijama NN 143/12, Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama NN 158/03, 141/06, 38/09 i 123/11)</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>e) eventualnu pripadnost plaže sustavu ekološke mreže Natura 2000</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>f) izvršenu procjenu okoliša, ako je potrebna, a sukladno Uredbi o procjeni utjecaja na okoliš (NN 64/08, 67/09)</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>g) izrađeni idejni projekt uređenja plaže</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>h) lokacijsku dozvolu (ako je riječ o zahvatu u prostoru npr. nasipavanju i drugo)</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>			DA	NE	a) izvod iz katastarskog plana s popisom katastarskih čestica na kopnu koje su predmetom uređenja			b) vlasnički list s popisom čestica (provjeriti da li je upisano pomorsko dobro ili nešto treće)			c) izdana lokacijska informacija (prema Zakonu o prostornom uređenju NN 153/13, članak 36)			d) odluka o koncesiji (Zakon o prostornom uređenju NN 153/13, Zakon o koncesijama NN 143/12, Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama NN 158/03, 141/06, 38/09 i 123/11)			e) eventualnu pripadnost plaže sustavu ekološke mreže Natura 2000			f) izvršenu procjenu okoliša, ako je potrebna, a sukladno Uredbi o procjeni utjecaja na okoliš (NN 64/08, 67/09)			g) izrađeni idejni projekt uređenja plaže			h) lokacijsku dozvolu (ako je riječ o zahvatu u prostoru npr. nasipavanju i drugo)		
	DA	NE																												
a) izvod iz katastarskog plana s popisom katastarskih čestica na kopnu koje su predmetom uređenja																														
b) vlasnički list s popisom čestica (provjeriti da li je upisano pomorsko dobro ili nešto treće)																														
c) izdana lokacijska informacija (prema Zakonu o prostornom uređenju NN 153/13, članak 36)																														
d) odluka o koncesiji (Zakon o prostornom uređenju NN 153/13, Zakon o koncesijama NN 143/12, Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama NN 158/03, 141/06, 38/09 i 123/11)																														
e) eventualnu pripadnost plaže sustavu ekološke mreže Natura 2000																														
f) izvršenu procjenu okoliša, ako je potrebna, a sukladno Uredbi o procjeni utjecaja na okoliš (NN 64/08, 67/09)																														
g) izrađeni idejni projekt uređenja plaže																														
h) lokacijsku dozvolu (ako je riječ o zahvatu u prostoru npr. nasipavanju i drugo)																														

LITERATURA

Državni zavod za statistiku (2011.), Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine, Zagreb

Glavni plan razvoja turizma Zadarske županije 2013.-2023. godine, Zadar, 2013.

Nacionalni program upravljanja i uređenja morskih plaža-Akcijski plan, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Opatija, 2014.

Plan upravljanja pomorskim dobrom u Zadarskoj županiji za 2014. godinu

Podaci o broju turista na području Zadarske županije za razdoblje 2008.-2013., Turistička zajednica Zadarske županije

Podaci o broju turista na području Općina i Gradova Zadarske županije za razdoblje 2011.-2013., Turističke zajednice Općina i Gradova s područja Zadarske županije

Prostorni plan Zadarske županije (Službeni glasnik Zadarske županije, 02/01., 06/04., 02/05., 17/06., 03/10., 15/14.)

Prostorni planovi uređenja Općina i Gradova s područja Zadarske županije

Strateški plan Ministarstva turizma za razdoblje 2014.-2016. godine, Zagreb, 2013.

Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine, Zagreb, 2013.

Uredba o kakvoći mora za kupanje (Narodne novine, 73/08.)

Uredba o standardima kakvoće mora na morskim plažama (Narodne novine, 33/96.)

Zadarska županija, www.zadarska-zupanija.hr

Zakon o gradnji (Narodne novine, 153/13.)

Zakon o prostornom uređenju (Narodne novine, 153/13.)

Zakon o prostornom uređenju i gradnji (Narodne novine, 76/07., 38/09., 55/11., 90/11., 50/12., 55/12., 80/13.)

Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (Narodne novine, 158/03., 100/04., 141/06., 38/09., 123/11.)

Zakon o zaštiti okoliša (Narodne novine, 80/13.)

Zakon o zaštiti prirode (Narodne novine, 80/13.)

Zrinka Rudež, PhD, arch. ing.

Assistant Professor
Department of Economics and Business Economics
University of Dubrovnik
E-mail: zrudez@unidu.hr

Jurica Knego, mag. geogr., mag. ing. geod. et geoinf.

IGH Urbanizam d.o.o.
E-mail: jurica.knego@igh-urbanizam.hr

**REGIONAL PROGRAMME OF PLANNING AND
MANAGING OF ZADAR COUNTY SEA BEACHES**

Abstract

Ministry of tourism of Croatia, in cooperation with coastal counties, co-financed development of Regional programme of planning and managing of sea beaches, within the National programme of planning and managing of sea beaches, which is jointly implemented by the Ministry of Tourism and Faculty of Tourism and Hospitality management from Opatija. Deadline for implementation of the National Programme is 2020, with development of executive regulations of the sea beaches categorisation, as the last step in the implementation of the National Programme. As the overall objective in the development of Regional programme of planning and managing of Zadar county sea beaches is set to „strengthening the competitiveness of tourist destination“, while among the most important specific objectives: establishing a systematic, thoughtful and sustainable approach to planning and managing of sea beaches; identification of beach area as a resource and planning sustainable models of sea beaches planning and managing, thematisation and branding sea beaches in order to achieve long-term satisfaction of tourists. The main parts of Programme are the following: sea beaches current situation analysis, SWOT analysis, sea beaches and bath tourism 2020 vision, thematisation, standards and management models of sea beaches in County and Action plan. The analysis included a total of 299 sea beaches in 26 local self-government units, or 6 cities and 20 municipalites of Zadar county. There is a big difference in beach development, especially between the mainland and the island part and also lacking initiatives/plans for the beach development.

Sea beaches and bath tourism vision was defined. Functional analysis and selection of methodological approach for the thematic suggestion, standardisation and management models of Zadar county sea beaches were defined in additional. Based on the „National Programme of planning and managing of sea beaches-Action Plan“, all of 299 sea beaches were categorised, thematisated and standardisated. Categorisation included beach classification as natural (distant, rural) and developed beaches (local, urban, resort/hotel beach). Each beach was included in carrying capacity calculation, which means counting the maximum number of bathers on the beach due to the assigned theme. In additional, actual carrying capacity and effective (permissible) carrying capacity were calculated. Action plan for the Zadar county sea beaches defined the key steps required to set up beach management through strategic, institutional-legal and operative framework. For a significant part of the Zadar county coastline has not yet determined maritime domain border (over 60% of coastline), resulting in the inability in selection of different models of managing coastal areas. Also, relevant urban spatial documentation, from strategic to executive, does not consider unique and coordinated approach in sea beaches analysis, which is crucial for determining the location requirements for the beach planning, important in the procedure of granting concessions to economic use, as proceedings before thematisation.

Key words: *Zadar county, sea beaches, thematising, standardisation, Action plan*

JEL classification: *L83, H41*

